

НАУКОВИЙ ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

247
2016

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ САДІВНИЦТВА. Л.О. Барабаш	211
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ФІЗИЧНОЮ ОСОБОЮ – ПІДПРИЄМЦЕМ ВІД ПРОВАДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. Л.О. Березовська	216
ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ. А.Г. Борщ, В.А. Муравська	220
ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ. І.С. Вовк	227
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ПРИБУТКУ В РИНКОВИХ УМОВАХ. А.О. Гавриш	233
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ. І.І. Долженко	238
СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ. Н.М. Драбик	244
СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ. Т.І. Євченко	248
РОЗВИТОК ТА РЕФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ. О.Б. Жарікова	253
ДЕТЕРМІНАНТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ. І.М. Зеліско	257
ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ В ПРОЦЕСІ КАПІТАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА. І.Ю. Іванович	263
СТРАТЕГІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА. М.М. Ільчук, І.А. Коновал	270
КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ІПОТЕЧНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ. О.М. Калівошко	276
РОЗВИТОК СИСТЕМИ СТРАХУВАННЯ ВРОЖАЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ. А.В. Кириченко ..	281
ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ У СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ. В.А. Костюк, А.В. Стригунова	287
ТОРГІВЛЯ Ф'ЮЧЕРСНИМИ КОНТРАКТАМИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРОДУКЦІЮ. М.С. Кузьменко, Ю.В. Рубан	290
ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НАКОПИЧУВАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ. Р.М. Мамчур	295
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВРАХУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ФАКТОРА В ОПТИМІЗАЦІЙНИХ МОДЕЛЯХ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ. І.С. Мареха	300
ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ САНАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ. В.П. Мартиненко	307

Зеліско І.М., д.е.н., професор

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

ДЕТЕРМІНАНТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Динамічні трансформаційні процеси в аграрній економіці України супроводжуються змінами інституціональних засад розвитку господарських формувань. Виникають та функціонують нові організаційно-правові форми господарювання, які мають значний потенціал та можливості його реалізації. В процесі реформування аграрного сектору економіки України відбувається створення інтегрованих аграрних формувань під впливом посилення інтеграційних процесів та за участю інтегрованих об'єднань. Тому важливого значення набувають особливості та перспективи розвитку інтегрованих аграрних формувань.

Згідно Господарського кодексу України виділяють наступні організаційно-правові форми об'єднань підприємств: асоціація, консорціум, концерн, корпорація [1].

Асоціація – договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації.

Консорціум – тимчасове статутне об'єднання підприємств, для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети (реалізація цільових програм, науково-технічних проектів, тощо).

Концерн – статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій, на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання, з централізацією функцій науково - технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності. Для такої форми об'єднання характерними є виробничі та технічні взаємозв'язки, що ґрунтуються на надійному матеріально - технічному забезпеченні, можливостях оптимізації витрат, концентрації ресурсів, обґрунтованому ціноутворенні, підвищення конкурентоспроможності. При цьому діяльність учасників визначається сформованою господарською політикою об'єднання, не дивлячись на те, що вони є юридично самостійними.

Корпорація – договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації. Корпорації займають найбільшу питому вагу в структурі підприємств, що функціонують в економічно розвинутих країнах та вважаються оптимальною формою великомасштабного підприємництва .

Одним з найважливіших напрямів реформування аграрного сектору України передбачено розвиток конкурентоспроможних великотоварних інтегрованих аграрних формувань на засадах корпоратизації, кооперації та кластерної моделі господарювання. Інтегровані аграрні формування класифікують за наступними ознаками: форма власності (державні, колективні, приватні); форма господарювання (акціонерні товариства відкритого і закритого типу, концерни, консорціуми, асоціації, фінансово-промислові групи); галузевий склад (промислові, фінансово-промислові, агропромислові, фінансово-агропромислові); замкнутість технологічного циклу (всі стадії виготовлення кінцевого продукту, окремі стадії

виробничого процесу); обсяг ринку (транснаціональні, національні, регіональні, локальні); ступінь диверсифікації виробництва (диверсифіковані, не диверсифіковані) [2].

Досить широкого поширення набули корпоративні об'єднання, діяльність яких ґрунтується на відносинах власності. В корпоративному управлінні розрізняють такі типи корпоративних об'єднань: картель, корнер, синдикат, трест, концерн, консорціум, фінансово-промислові групи, конгломерат, холдинг, союз, асоціація, франчайза [3].

Перелік видів інтегрованих структур, що функціонують в аграрній сфері України постійно змінюється та доповнюється. Розглянемо деякі з них, найбільш розповсюджені в останні роки .

У Законі України «Про холдингові компанії в Україні» визначено, що холдингова компанія - акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств [4].

С.І. Дем'яненко презентує аграрний холдинг як специфічну форму володіння акціонерним капіталом, за якої материнська компанія, володіючи контрольним пакетом акцій інших підприємств, здійснює управління і контроль за їх діяльністю і завдяки цьому об'єднує їх в єдину організаційну структуру з відповідальними цілями і місією [5].

Холдингові компанії забезпечують досягнення найвищого рівня інтеграції, тому аграрні холдинги представляють найвищу форму агропромислової інтеграції , що об'єднує всі ланки продовольчого ланцюга. Вони створюються у формі товариств з обмеженою відповідальністю та акціонерних товариств для управління діяльністю інших компаній, володіння контрольними пакетами акцій з метою встановлення контролю над ними. За даними Асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» 45 аграрних холдингів сукупно контролюють близько 4,1 млн га

сільськогосподарських земель та їх сукупна виручка. перевищує 10,8 млрд. доларів США.

Перевагами аграрних холдингів є: забезпеченість фінансовими ресурсами, можливість їх акумуляції, маневрування та оптимізація напрямів використання, диверсифікація бізнесу, розвинута спеціалізація, застосування сучасних інноваційних технологій, зменшення трансакційних витрат та уникнення монополізму посередницьких структур, оптимізація оподаткування, можливості залучення інвестицій та отримання кредитів, виробництво високоякісного, конкурентоспроможного продовольства, тощо. Проте, досить дискусійним в наукових та бізнесових колах є питання соціальної відповідальності великого аграрного бізнесу і неоднозначним в суспільстві - сприйняття аграрних холдингів та їх імідж серед сільського населення.

До характерних відмінностей організаційно-правових форм об'єднань інтегрованих аграрних формувань можна віднести: характер відносин учасників, майнові права, стартовий капітал, складність утворення, установчі документи, відповідальність учасників, система управління, здатність мобілізації капіталу, контроль з боку власників, адаптованість до зовнішнього середовища, система оподаткування, масштаби діяльності, тощо.

Переваги інтегрованих аграрних формувань, порівняно з іншими аграрними формуваннями наявні: у сфері менеджменту (залучення досвідчених фахівців), у сфері фінансування (пільгові кредити та дотації, залучення приватних інвестицій, більша маневреність власного капіталу); у сфері виробництва (раціоналізація та ефективне використання ресурсного потенціалу, широкозахватних агрегатів, інтенсифікація та диверсифікація виробництва); у сфері системи збуту (можливість формування великих за обсягом партій, вихід на експорт), тощо.

Багаторічний досвід діяльності аграрних компаній в економічно розвинутих країнах, 20 річний досвід діяльності та розвитку нових організаційно-правових форм аграрних формувань України підтверджують доцільність їх створення і дієвість функціонування. Узгодженість інтересів аграрних формувань, гармонійне поєднання їх потреб та мети діяльності уможлиблюється інтеграційними засадами їх функціонування, що забезпечують фінансову стійкість та конкурентоспроможність учасників інтегрованих об'єднань. Таким чином, діяльність аграрних формувань сприятиме реалізації суспільних інтересів та динамічному розвитку аграрної сфери України.

Література:

1. Господарський кодекс України // Відом. Верх. Ради України (ВВР). – 2003. – №18. – С.144.
2. Дроздов А.В. Теория и методология формирования интегрированных структур в агропродовольственном комплексе: дис.... доктора экон. наук: спец.08.00.05 / Дроздов Анатолий Васильевич. – Саратов, 2001. – 321с.
3. Мостенська Т.Л., Новак В.О., Луцький М.Г., Симоненко Ю.Г. Корпоративне управління. Підручник. / Мостенська Т.Л., Новак В.О., Луцький М.Г., Симоненко Ю.Г. - К.: Каравела, 2008. – С.19–20.
4. Закон України «Про холдингові компанії в Україні» із змінами, внесеними згідно із Законом N 1617–VI (1617–17) від 24.07.2009 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 2–3, ст.11 .
5. Дем'яненко С.І. Агрохолдинги в Україні: добре чи погано? [Електронний ресурс] / С.І. Дем'яненко. – К.: Ін-т економічних досліджень та політ. консультацій, 2008. – Режим доступу: http://ierpc.org/ierpc/papers/agpp21_uk.pdf/